CHAMA CHA USHIRIKA WA AKIBA NA MIKOPO

IAA SACCOS LTD

SERA YA MIKOPO

PRI-ARS-2022-855

OKTOBA 2024

TANZANIA
Registered this......10......
day of...January.........20..25.......
Asst. Registrar of Cooperative Societies

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA 3
1.0 UTANGULIZI.. 3
1.1 Madhumuni ya Sera ya Mikopo.. 3
1.2 Walengwa wa sera hii.. 4

SEHEMU YA PILI 4
2.0 Utoaji wa mikopo na taarifa ya kukataliwa kupewa mkopo 4
2.1 Utoaji wa mikopo kwa wanachama 4
2.2 Sifa za mwanachama anayestahili kupata mkopo.. 4
2.3 Maombi ya mkopo 8
2.4 Mrejesho wa sababu za kukataliwa kupewa mkopo..10

SEHEMU YA TATU..10
Gharama za Mkopo..10
3.1 Riba, Ada na Adhabu za mikopo 10

SEHEMU YA NNE..11
4.0 Kinga dhidi ya majanga ya mkopo 11
4.1 Gharama za kinga ya majanga ya Mkopo 11
4.2 Taratibu za kuhudumia mfuko wa bima..11

SEHEMU YA TANO 12
5.0 Muda wa ukomo wa marejesho ya mkopo 12
5.1 Ukomo wa kurejesha mkopo 12

SEHEMU SITA..12
6. 0 Vyanzo vya kukopesha na Ukomo wa Ukopeshaji..12
6.1 Vyanzo vya Fedha za kukopesha; 12
6.2 Ukomo wa ukopeshaji kwa kila aina ya mkopo 12

SEHEMU YA SABA 13
7.0 Uidhinishwaji na Urejeshaji wa Mikopo..13
7.1 Uidhinishaji wa maombi ya mikopo 13
7.2 Viwango vya mikopo na uidhinishaji..14
7.3 Uidhinishaji wa Bodi ya Chama 14
7.4 Mikopo kwa viongozi..14
7.5 Mikopo kwa watendaji wa chama 14
7.6 Mikopo shirikishi (Loan Participation) 14

7.7 Urejeshaji wa mikopo 15
7.8 Marejesho ya mikopo 15

SEHEMU YA NANE 15
8.0 Ukokotoaji na uainishaji wa mikopo iliyocheleweshwa 15
8.1 Taarifa za kuainisha mikopo iliyocheleweshwa 16

SEHEMU YA TISA 16
9.0 Usitishaji wa mapato tarajiwa na marekebisho ya mkopo 16
9.1 Usitishwaji wa mapato tarajiwa kutoka mikopo cheleweshwa 16
9.2 Mapitio ya kufanya marekebisho ya mikopo 16

SEHEMU YA KUMI 17
10.0 Madeni, Matengo na Usimamishaji wa Mikopo kwa Muda 17
10.1 Madeni Mabaya 17
10.2 Matengo ya madeni mabaya 17
10.3 Kusimamisha mikopo kwa muda 17

SEHEMU YA KUMI NA MOJA 18
11.0 Ukusanyaji wa Madeni 18
11.1 Mambo ya kuzingatia kabla ya kukusanya madeni 18
11.2 Mkataba wa mkusanya madeni 18

SEHEMU YA KUMI NA MBILI 19
12.0 Ufutaji wa Mikopo na Uuzaji wa Dhamana 19
12.1 Hatua za ufutaji wa mikopo 19
12.2 Taratibu za chama kuuza dhamana za mwanachama 19
14.0 HITIMISHO 20

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Sera ya Utoaji, ukusanyaji na ufutaji wa mikopo ya IAA SACCOS LTD ni mwongozo uliowekwa na Chama kwa ajili ya kusimamia namna ya utoaji wa Mikopo ndani ya Chama na ni ramani ya Chama inayoonesha namna ya kutoa Mikopo kwa wanachama wake. Taratibu hizi za Mikopo zimetungwa kwa kuzingatia misingi ya kanuni za utendaji bora wa Chama na lazima zifuatwe na zitumike katika shughuli zote za utoaji Mikopo kwa wanachama.

Sera hii itazingatia matakwa ya Sheria ya Huduma Ndogo za Fedha Na.10 ya Mwaka 2018 na Kanuni za SACCOS za Huduma Ndogo za Fedha za Mwaka 2019. Sera hii imejumuisha Maeneo yote muhimu yanayopaswa kuzingatiwa katika usimamizi wa Mikopo ikiwa ni pamoja na utoaji wa Mikopo, Ukusanyaji wa Mikopo, Ufutaji wa Mikopo, Dhamana za Mkopo, taratibu za kuuza dhamana, bima ya Mikopo, kama zinavyoelekezwa katika Kanuni ya 28-43 ya Kanuni za SACCOS za Huduma Ndogo za Fedha za Mwaka 2019.

Sera hii imejumuisha **Sehemu kumi na tatu**. **Sehemu ya kwanza** ni utangulizi, **sehemu ya pili** ni utoaji wa Mikopo na taarifa ya kukataliwa kupewa Mkopo, **sehemu ya tatu** ni gharama za Mkopo, **sehemu ya nne** ni Bima ya Mkopo, **sehemu ya tano** ni muda kikomo wa marejesho ya Mkopo, **sehemu ya sita** ni vyanzo vya kukopesha na ukomo wa ukopeshaji, **sehemu ya saba** ni uidhinishaji wa maombi ya Mkopo na urejeshaji wa Mkopo, **sehemu ya nane** ni ukokotoaji na uainishaji wa Mikopo iliyocheleweshwa, **sehemu ya tisa** usitishaji wa mapato tarajiwa wa marekebisho ya Mkopo, **sehemu ya kumi** ni madeni, matengo na usimamishaji wa Mikopo kwa muda, sehemu ya **kumi na moja** ni ukusanyaji wa madeni, **sehemu ya kumi na mbili** ni ufutaji wa Mkopo na uazaji wa dhamana na **sehemu ya kumi na tatu** ni muda wa mpito wa kulipa Mkopo.

Sera hii imeandaliwa kwa kuzingatia Sharti Na.33 la Masharti ya Chama, pamoja na mambo mengine Sera itapitiwa mara kwa mara ili kuona kama kunahitaji la kufanya maboresho na Bodi itakuwa na jukumu la kuwasilisha maoni na mapendekezo watakayoona yanafaa kwa lengo kuridhiwa na Mkutano Mkuu kabla ya kufanya maboresho.

1.1 Madhumuni ya Sera ya Mikopo

a) Kuweka misingi na kanuni bora za utoaji mikopo.
b) Kuepusha migongano isiyo ya lazima katika kutoa mikopo.
c) Kupunguza hatari ya mikopo mibaya.
d) Kujenga imani kwa taasisi za ndani na nje, wanachama na wananchi kwa ujumia.
e) Kuiwezesha Bodi katika usimamizi wa mikopo.
f) Kutekeleza kwa vitendo Sheria ya Huduma Ndogo za Fedha Na.10 ya Mwaka 2018 na Kanuni za SACCOS za Huduma Ndogo za Fedha za Mwaka 2019.

1.2 Walengwa wa sera hii

Wadau wa ndani

a) Wanachama ndio walengwa wakuu wa Sera hii kwa kuwa ndio wakopaji
b) Watendaji – Hawa ni wataalamu wa kuchanganua na kutathmini mikopo inayoombwa na inayotolewa.
c) Wajumbe wa Bodi, Kamati ya Usimamizi – watahusika katika kusimamia na kuhakikisha kuwa taratibu zote za Sera zinafuatwa.
d) Wakaguzi wa ndani - Watatumia Sera hii wakati wa ukaguzi.

Wadau wa nje

a) Wakaguzi wa nje – Watatumia Sera hii wakati wa ukaguzi.
b) Maafisa ushirika – Ni wasimamizi katika utekelezaji wa sera hii kama wawakilishi wa Serikali.
c) Taasisi za Kifedha na wakopeshaji wengine – Watatumia Sera hii wakati wa kutoa huduma ya Mikopo Chamani.
d) Mrajis wa Vyama vya Ushirika – anahusika na kuidhinisha Sera hii na kusimamia utekelezaji wake.
e) Makampuni ya kuchakata taarifa za wakopaji
f) Waajiri
g) Benki kuu ya Tanzania
h) Wadau wengine

SEHEMU YA PILI

2.0 UTOAJI WA MIKOPO NA TAARIFA YA KUKATALIWA KUPEWA MKOPO

2.1 Utoaji wa mikopo kwa wanachama

IAA SACCOS LTD itatoa Mikopo kwa Wanachama wote wenye sifa ya kupata Mikopo kwa kuzingatia upatikanaji wa fedha kwa ajili ya kukopesha na kwa kuzingatia sera ya Mikopo ya Chama bila kuathiri Sheria ya Huduma Ndogo za Fedha na Kanuni za Huduma Ndogo za Fedha zinazosimamia SACCOS za Mwaka 2019.

2.2 Sifa za mwanachama anayestahili kupata mkopo

Ili kuweka mazingira mazuri ya kuhakikisha Mikopo inatolewa baadhi ya mambo yafuatayo yatazingatiwa kabla mwanachama hajapatiwa Mkopo ambapo mwanachama ni lazima awe na sifa zifuatazo;

a) Awe mwanachama hai wa IAA SACCOS LTD anayechangia Akiba yake mara kwa mara kama inavyoelekezwa na Sera ya Akiba ya Chama, Mwenye Hisa kati

ya mbili (2) mpaka kumi (10) kama inavyoelekezwa na Sera ya Uhamasishaji na Uwekaji wa Akiba, Amana na Hisa.

b) Awe ametimiza miezi mitatu katika Chama tangu kujiunga kabla ya kuomba huduma ya Mkopo kwenye Chama (Hii itategemea na uwezo wa Chama kumhudumia mwanachama husika).

c) Asiwe na Mkopo alioshindwa kulipa wakati wa kuomba Mkopo mwingine.

d) Asiwe na Mkopo alioshindwa kulipa kutoka taasisi nyingine.

e) Awe na historia nzuri kwenye Chama katika urejeshaji wa Mikopo yake.

f) Awe mshiriki mzuri kwenye shughuli za Chama.

g) Awe na dhamana toshelevu, wadhamini, Akiba na Amana zinazojitosheleza kudhamini Mkopo anaouomba.

Pamoja na sifa zilizoainishwa katika sehemu hii pia mambo yafuatayo yatazingatiwa kama sifa ya mwanachama kuweza kupatiwa mkopo.

AKIBA NA HISA

Akiba, Amana na Hisa za Mwanachama zilizowekwa kwenye Chama zitazingatiwa na kuwa kigezo muhimu cha kutoa mkopo kwa mwanachama na ikiwa mwanachama hajatimiza Sharti la kuwa na Hisa na kuweka Akiba kama taratibu zinavyoelekeza katika Sera ya Uhamasishaji wa Uwekaji Akiba na Hisa anaweza kukosa sifa ya kupata Mkopo.

TABIA (CHARACTER)

Tabia ya mkopaji itathaminishwa kikamilifu kulingana na kumbukumbu zake za ukopaji na urejeshaji wa Mikopo yake. Wanachama, Kamati ya Usimamizi, Kamati ya *Mikopo* au Kiongozi yeyote wa Chama anaweza kuwa sehemu ya kujua tabia ya mkopaji na anaweza kutoa maoni juu ya mkopaji husika.

Dhamana kubwa iliyopita kiwango cha Mkopo haitakuwa kigezo cha kumpa mkopo mwanachama aliye na tabia au historia mbaya katika ukopaji na urejeshaji wa Mikopo.

Wakopaji wapya watafanyiwa tathimini kwa kuzingatia uwezo wao wa kufanya marejesho na kuchambua Mikopo yao kupitia taasisi za uchakataji wa taarifa za wakopaji (Credit reference bureau).

HALI (CONDITION)

Hali ya utoaji wa Mkopo kwa mwanachama itazingatia mambo ya nje yanayoathiri mkopo wa mwombaji ikiwa ni pamoja na

a) Hali ya uchumi wa nchi

b) Thamani ya pesa

c) Sheria za nchi

d) Hali ya soko la biashara inayoombewa mkopo

e) Hali ya soko la kazi/ajira

f) Na mambo mengine yanayoathiri hali ya urejeshaji mkopo.

UWEZO WA MTIRIRIKO WA KIFEDHA

Uwezo wa kurejesha Mkopo ndio kitu cha kwanza na cha msingi cha kuangalia katika kutathimini uwezo wa Mwanachama kurejesha mkopo anaouomba kwa kutegemea shughuli za kiuchumi. Vitu vitatu vifuatavyo vitazingatiwa;

a) **Uwezo uliopo hivi sasa wa kurejesha Mkopo** - Uwezo alionao mwanachama wakati wa kufanya marejesho kwa Mkopo aliopewa, utazingatiwa.
b) **Uwezo na matarajio ya kupata** – Uwezo alionao mwanachama kupanga utaratibu wa kufanya marejesho kwa Mkopo aliopewa utaangaliwa na kuzingatiwa. Chama kitatilia maanani uimara wa ajira na kipato cha familia. Ajira ya muda mfupi itachukuliwa kuwa ina athari kubwa.
c) **Hali ya kifedha** – Huu ni uwezo alionao mwanachama kutimiza wajibu wake pamoja na uwezo alionao.

AINA YA MIKOPO ITOLEWAYO

Chama kitatoa mikopo kama ifuatavyo;

a) Mkopo wa chap chap usiozidi Tshs. 500,000/- (Kima cha chini cha akiba ni Tshs. 500,000).
b) Mkopo wa Elimu usizidi Tshs. 1,000,000/- (Kima cha chini cha akiba ni Tsh. 400,000/-)
c) Mkopo wa Dharura usizidi Tshs. 2,000,000/-(Kima cha chini cha akiba ni Tshs. 500,000).
d) Mkopo wa Maendeleo usizidi Tshs. 70,000,000/(mara mbili na nusu ya akiba).

Mwanachama anaruhusiwa kuwa na mikopo yote ikiwa anakidhi vigezo vya urejeshaji wa mikopo kwa wakati na kiwango cha urejesha kama kinatosha.

TANZANIA
Registered this 10
day of January 20 25
Asst. Registrar of Cooperative Societies

MUDA WA JUU WA KUREJESHA MKOPO

a) Mkopo wa chap chap usiozidi kiasi cha shilingi laki tano (500,000)- Utarejeshwa ndani ya miezi mitano. Kwa riba ya asilimia moja (1%) kwa mwezi.
b) Mkopo ya Dharura usiozidi kiasi cha shilingi milioni mbili (2,000,000/-) –utarejeshwa ndani ya mwaka mmoja, Kwa riba ya asilimia moja (1%) kwa mwezi.
c) Mkopo wa Elimu usiozidi kiasi cha shilingi milioni moja (1,000,000/-) Utarejeshwa ndani ya Mwaka mmoja kwa riba ya asilimia moja (1%) Kwa mwezi.
d) Mkopo wa maendeleo usiozidi kiasi cha shilingi hamsini (70,000,000/-)Utarejeshwa ndani ya miaka minne kwa riba ya asilimia 0.92 (0.92%).

Aidha,Viwango vya riba vitapangwa na kuzingatia vigezo vifuatavyo;

a) Mfumuko wa bei
b) Gharama za uendeshaji ndani ya Chama.
c) Gharama zitakazotozwa na asasi nyingine zitakazo kikopesha Chama.
d) Faida halisi iliyolengwa na Chama.

UKOMO WA JUU WA UTOAJI MIKOPO KWA MWANACHAMA

A. Kamati ya kitaalamu na Mikopo itatakiwa kuzingatia ukomo wa juu wa utoaji wa Mikopo kwa kila aina ya mkopo utakaoombwa na wanachama. Ukomo wa juu kwa kila mkopo utakuwa kama ifuatavyo:-

(i). Mkopo wa maendeleo usizidi Tshs. 70,000,000/-
(ii). Mkopo wa Dharura usizidi Tshs. 2,000,000/-
(iii). Mkopo wa Elimu usizidi Tshs. 1,000,000/-
(iv). Mkopo wa Chap chap usizidi Tshs. 500,000/-

DHAMANA YA MKOPO (COLLATERAL)

Dhamana itakayowekwa/zitakazowekwa na mwanachama wakati wa kuomba mkopo zitatakiwa kuwa na thamani zaidi ya kiwango cha mkopo utakaoombwa. Aidha, tathmini halisi ya thamani ya dhamana itakayowekwa na wanachama itatakiwa kutathiminiwa vizuri kabla ya kuwekwa kwenye dhamana ya mkopo. *(Mthaminishaji anayetambuliwa na Serikali).*

a) Mwombaji wa mkopo lazima awe na wadhamini wawili ambao ni wanachama hai.
b) Wadhamini watahusika kuweza kumfuatilia mkopaji aweze kurejesha mkopo wake kwa wakati. Na endapo mkopaji atashindwa kurejesha mkopo wake mdhamini atapaswa kutoa ushirikiano katika kumtafuta mkopaji.
c) Sehemu za Akiba inayodhamini mkopo haitalipwa mpaka mkopaji awe amerejesha mkopo husika.

d) Mdhamini asiwe amedhamini watu zaidi ya watatu.
e) Mdhamini akiacha uanachama, Mkopaji atawajibika kuweka mdhamini mwingine.
f) Mjumbe wa Bodi **hatakuwa** mdhamini wa mkopaji yeyote.

2.3 Maombi ya mkopo, Uidhinishwaji na urejeshwaji.

Mwanachama kabla ya kupatiwa mkopo atapaswa kuzingatia mambo yafuatayo;

a) Mwanachama atachukua fomu kwenye ofisi za Chama ataijaza na kuirudisha kwa utaratibu ulioelekezwa katika fomu hiyo.
b) Mwanachama atalipia gharama za fomu ya maombi ya mkopo kiasi cha Tshs 5,000/- wakati wa kuchukua fomu.
c) Mwanachama atatakiwa kulipa bima ya mkopo ya asilimia 0.5 (0.5%).
d) Mwanachama ataomba kiasi cha Mkopo kulingana na hitaji lake.
e) Mwanachama atalazimika kuambatanisha vielelezo vyote muhimu kama fomu inavyoelekeza.
f) Kwa wanachama wanaokatwa banki watatakiwa kujaza standing order ya makato ya banki kabla hawajaidhinishiwa mkopo wao.
g) Kwa wanachama wanaokatwa kupitia Mshahara watapaswa kuleta salary slip ili kamati iweze kujiridhisha na makato ya mkopo.
h) Mwanachama Atakuwa tayari kutoa ridhaa kwa Chama kutoa taarifa zake za mikopo kwa mamlaka za uchakataji wa taarifa za wakopaji nchini pasipo hata kutaarifiwa (Mfano Credit Info).

TARATIBU ZA MWANACHAMA KUOMBA MKOPO

a) Mhasibu wa chama atawasilisha fomu za maombi ya mikopo kwenye Kamati ya Mikopo ili ijadiliwe na kutolewa maamuzi.
b) Maombi yote ya Mikopo yatajadiliwa na wajumbe wa Kamati ya Mikopo ya Chama wasiopungua watatu.
c) Kamati ya Mikopo itahakiki Mikopo na kuthibitisha kama maombi ya Mikopo yamekubaliwa.
d) Muda tangu ombi la Mkopo kuwasilishwa hadi kujadiliwa hautazidi mwezi mmoja.
e) Fedha za mikopo wa maendeleo zitatolewa mara moja kwa wiki mbili kutegemeana na hali ya kifedha chamani.
f) Fedha za mkopo wa Dharura na Elimu zimekaimishwa na kamati ya mikopo kuweza kutolewa na Manager wa Chama kwa kushirikiana na Mwenyekiti na kisha taarifa kufikishwa kwa kamati ya mikopo.

KUIDHINISHWA NA KUKUBALIWA KWA OMBI LA MKOPO

a) Kamati ya Mikopo ina haki ya kukataa/kukubali au kurudisha ombi la mkopo kwa mwanachama kwa maelezo zaidi, Kamati ya Mkopo italazimika kutoa maelezo kwa uamuzi wowote utakaokuwa umefikiwa.

b) Kamati ya Mikopo itatumia kumbukumbu zifuatazo ili kufikia uamuzi wake

   i. Mali anazotumia mwanachama kudhamini Mkopo
   ii. Daftari linaloonyesha orodha ya Wanachama
   iii. Uzoefu katika shughuli anayoombea mkopo
   iv. Aina ya mradi unaoombewa mkopo
   v. Mahali mradi ulipo
   vi. sifa za mwombaji katika urejeshaji Mikopo iliyopita
   vii. Uwezo wa mwombaji kulipa mkopo
   viii. Mkopo wa dharura utatolewa ndani ya siku mbili baada ya taratibu za maombi hayo kukamilika.
   ix. Mwanachama atakayekiuka taratibu za Mkopo ikiwa ni pamoja na kuchelewesha marejesho ya mkopo atatozwa faini ya **5%** ya rejesho lililocheleweshwa kwa kila mwezi. Mwanachama hataruhusiwa kukopa mkopo mwingine kama hajamaliza mkopo wa mwanzo.
   x. Mikopo italipwa kwa mkopaji kwa njia ya Hundi tu.
   xi. Baada ya mkopo kukubaliwa , mkopaji atapewa hundi ya malipo na nakala ya Mkataba utakaoidhinisha kiasi cha mkopo aliopewa, kiasi cha marejesho kwa kila mwezi, majina ya wadhamini na muda wa mkopo.

KUREJESHA MKOPO

a) Marejesho ya mkopo yatafanyika kila mwezi kwa makato ya mshahara wa mkopaji.
b) Pia marejesho yanaweza toka katika vyanzo vingine hasa kutoka kwenye biashara iliyoombewa mkopo kwa kuweka standing order au mkopaji kuweka rejesho mwenyewe.
c) Marejesho ya mkopo yatajumuisha Mkopo na riba yake.
d) Marejesho ya mkopo yataanza mwezi mmoja baada ya mkopo kutolewa.
e) Kama mwanachama ataacha kazi au kufariki dunia, chama kitakuwa na haki ya kufidia salio la mkopo kwa akiba, amana na hisa za mkopaji, pamoja na mali zingine (coletaral) salio la mkopo litakalobaki baada ya makato hayo litafidiwa na Chama.

KUFUTA/KULIPA MKOPO ILI KUKOPA TENA

a) Mwanachama atakayeamua kulipa mkopo kabla ya muda wa mkopo kuisha, **hatalipa Riba kwa muda wa mkopo uliobaki** mfano: Mkopo ulikuwa ni wa

miaka mi tatu (3) akalipa mkopo kwa mwaka mmoja, Riba ya miaka miwili iliyobaki itafutwa/haitalipwa.

b) Mwanachama anaweza kukopa tena ikiwa amelipa asilimia sabini (60%) ya mkopo wake.

c) Mwanachama baada ya kukopa atakatwa ile asilimia thelathini (40%) iliyobaki kama baki ya mkopo.

d) Mikopo itatolewa kwa Riba ya asilimia kumi na moja (11%)kwa mkopo wa Bishara na maendeleo na riba ya asilimia kumi na mbili (12%) kwa mikopo ya Chap chap,Dharura na Elimu kwa mwaka. Njia inayotumika kwa ukokotoaji wa Riba ni (Diminishing/Reducing method).

2.4 Mrejesho wa sababu za kukataliwa kupewa mikopo

Kwa kuzingatia kanuni ya 32 ya Kanuni za SACCOS za Huduma Ndogo za Fedha zinazosimamia SACCOS, Kamati ya Mikopo itapaswa kumtaarifu mwanachama kwa maandishi ikiwa itaona mwanachama husika hajakidhi vigezo vya kupata mkopo ndani ya siku saba baada ya kufanya maamuzi ya kumnyima mkopo huo.

SEHEMU YA TATU

GHARAMA ZA MKOPO

3.1 Riba, Ada na Adhabu za mikopo

Kiwango cha riba, ada, adhabu na gharama nyingine za mikopo vitapendekezwa na Bodi ya Chama na kupitishwa na Mkutano Mkuu wa wanachama. Aidha, kiwango cha riba kitawekwa baada ya kufanyika uchambuzi maalum utakaonyesha kiwango cha riba kilichowekwa kitanufaisha wanachama na kuweza kumudu gharama za uendeshaji wa shughui za Chama na mahitaji mengine ya Chama kwa kuzingatia ulazima uliopo.

viwango vya riba, ada, adhabu na gharama nyingine vitafanyiwa marejeo ya mara kwa mara ili kuona kama vinaendana na wakati na vinaweza kubadilishwa baada ya kuridhiwa na Mkutano Mkuu na kuidhinishwa na Mrajis.

Mikopo yote italipiwa na riba kwa kila mwezi kama inavyofafanuliwa kwenye Sera hii kwa kuzingatia jedwali Na.1

Jedwali Na.1 Viwango vya Ada, Riba na Adhabu

Aina ya Mkopo	Ada ya Mkopo	Riba (%)	Adhabu (%) x lilocheleweshwa	Bima ya mikopo

Mkopo wa Maendeleo	**5,000/-**	**11%**	**5%**	**0.6%**
Mkopo wa Maendeleo	**5,000/-**	**11%**	**5%**	**0.6%**
Mkopo wa Dharura	**5,000/-**	**12%**	**5%**	**0%**
Mkopo wa Elimu	**5,000/-**	**12%**	**5%**	**0%**
Mkopo wa chapchap mmoja)	**0**	**0**	**5%**	**0%**

3.2 MGAWANYO WA MIKOPO YA CHAMA

a) Maendeleo- 70%

b) Dharura – 30%

Mgawanyo huu utazingatia vyanzo vya upatikananji wa fedha za chama

SEHEMU YA NNE

4.0 KINGA DHIDI YA MAJANGA YA MKOPO

4.1 Gharama za kinga ya majanga ya Mkopo

IAA SACCOS LTD itatoza kiasi cha **0.6%** katika kila mkopo unaochukuliwa isipokuwa mkopo wa Chap chap, dharura na Elimu, kiasi hicho kitahifadhiwa katika akaunti maalum kwa lengo la kulinda mikopo ambayo haitarejeshwa kutokana na sababu zifuatazo;

a) Ikiwa mwanachama amefariki akiwa hajamaliza mkopo na Chama kimethibitisha kuwa kwa namna yeyote mkopo ulioachwa hauwezi kulipika.

b) Ikiwa mwanachama amepata ulemavu wa kudumu na imepelekea kushindwa kutekeleza majukumu yake ya kumwingizia kipato na hatimaye kushindwa kulipia mikopo anayodaiwa.

c) Ikiwa mwanachama amerukwa na akili na hawezi kutoa ushirikiano katika kufanya marejesho kwa mujibu wa mkataba wake na Daktari wa Serikali amethibitisha juu ya ugonjwa wa akili wa mwanachama husika.

4.2 Taratibu za kuhudumia mfuko wa bima

a) Fedha za mfuko wa bima ya mkopo zitawasilishwa benki katika akaunti maalum mara baada ya mwanachama kupatiwa mkopo.

b) Fedha za mfuko zitatumika kwa malengo yaliyokusudiwa kwa kuzingatia mahitaji yatayojitokeza.

c) Ikiwa mfuko haujaimarika vya kutosha kuweza kumudu mahitaji yanayojitokeza kiasi kinachodaiwa kinaweza kusubiri mfuko uimarike ndipo kilipwe.

SEHEMU YA TANO

5.0 MUDA KIKOMO WA MAREJESHO YA MKOPO

5.1 Ukomo wa kurejesha mkopo

Mwanachama atarejesha mkopo wake kwa utaratibu aliopangiwa na kwa namna yeyote ile muda wa juu wa kurejesha mkopo hautazidi miaka minne.

Jedwali Na. 2 Aina ya mikopo na muda wa marejesho

Aina ya Mkopo	**Muda wa marejesho**
Mkopo wa Maendeleo	Mwaka 1 hadi miaka 4
Mkopo wa Maendeleo	Mwaka 1 hadi miaka 4
Mkopo wa Dharura	Mwezi 1 hadi mwaka 1
Mkopo wa Elimu	Mwezi 1 hadi mwaka 1
Mkopo wa Chap chap	Mwezi 1 hadi miezi mi 5

SEHEMU SITA

6. 0 VYANZO VYA UKOPESHAJI NA UKOMO WA MIKOPO

6.1 Fedha za kutoa mikopo chamani zinaweza kutoka katika maeneo yafuatayo;

a) Hisa za wanachama.
b) Akiba za wanachama.
c) Malimbikizo ya faida.
d) Mikopo kutoka taasisi mbalimbali za kifedha na zisizo za kifedha.
e) Misaada kutoka kwa wafadhili wa ndani na nje ya nchi.(kwa kuzingatia Masharti)

6.2 Ukomo wa ukopeshaji kwa kila aina ya mkopo

Katika SACCOS ya IAA kiwango cha juu katika kila mkopo bila kuatahiri matakwa ya kanuni ya 33(1) ya Kanuni za SACCOS za huduma ndogo za fedha itakuwa kama ifuatavyo.

a) Mkopo wa Maendeleo Tshs. 70,000,000/-
b) Mkopo wa Maendeleo Tshs. 50,000,000/-

c) Mkopo wa Dharura Tshs. 2,000,000/-
d) Mkopo wa Elimu Tshs. 1,000,000/-
e) Mkopo wa Chap chap Tshs. 500,000/-

SEHEMU YA SABA

7.0 UIDHINISHWAJI NA UREJESHAJI WA MIKOPO

7.1 Uidhinishaji wa maombi ya mikopo

a) SACCOS haitatoa mkopo bila idhini ya Kamati ya Mkopo.
b) Kamati ya Mikopo haitaidhinisha mkopo kama sehemu ya Mkopo haijadhaminiwa au Mkopo haujadhaminiwa kikamilifu.
c) Kamati ya Mkopo itaridhia ombi la Mkopaji kupewa Mkopo baada ya kujiridhisha na uwezo wa mwanachama kufanya marejesho.
d) Kamati ya Mikopo ina haki ya kukataa/kukubali au kurudisha ombi la Mkopo kwa mwanachama ikiwa mwanachama atakuwa hakutimiza vigezo vya kupewa Mkopo kama ilivyoelekezwa katika sehemu ya 2.1 ya Sera hii.
e) Ikiwa ombi la Mkopo halijakubaliwa SACCOS itamfahamisha mwanachama sababu za kukatatiliwa kwa ombi lake ndani ya kipindi cha siku saba.
f) Fedha za Mikopo zitatolewa kutegemeana na hali ya Ukwasi kwenye Chama lakini kwa namna yeyote ile **mikopo midogo** itapewa kipaumbele na ikiwa hali ya Ukwasi wa Chama iko chini.
g) Meneja wa Chama ataruhusiwa kuidhinisha mikopo yote ya dharura na Elimu kwa wanachama wenye sifa za kukopa mara baada ya kujiridhisha uwezo wa mkopaji katika kurejesha mkopo husika wa dharura. Hata hivyo, kabla ya mkopo wowote ulioidhinishwa na Manager kutolewa, Mwenyekiti atajulishwa kama msimamizi mkuu wa shughuli zote za Chama.
h) Kamati ya Mikopo/Kamati ya Kitaalam itatumia kumbukumbu zifuatazo ili kufikia uamuzi wake;
   i) Mali anazotumia mwanachama kudhamini mkopo,
   ii) Daftari linaloonyesha orodha ya wanachama,
   iii) Uzoefu katika shughuli anayoombea mkopo,
   iv) Aina ya mradi unaoombewa mkopo,
   v) Mahali mradi ulipo,
   vi) Pamoja na vigezo vingine vitakavyowekwa na Chama,
   vii) Kanuni ya 30 ya Kanuni za SACCOS za HudumaNdogo za Fedha za Mwaka 2019.

7.2 Viwango vya mikopo na uidhinishaji

Uidhinishaji wa kamati ya mikopo

Uidhinishaji wa mikopo utakua chini ya Kamati ya Mikopo au Kamati ya Kitaalam.

Uidhinishaji wa meneja

Meneja atakuwa na mamlaka ya kuidhinisha mikopo yote ya dharura na Elimu isiyozidi kiasi cha Tshs. 2,000,000/- baada ya Afisa Mikopo kujiridhisha kama mkopaji anaweza kufanya marejesho kwa mkopo huo, mikopo mingine itafata taratibu zilizoainishwa katika sera hii.

7.3 Uidhinishaji wa Bodi ya Chama

a) Bodi itakuwa na jukumu la kuidhinisha mkopo kwa Mjumbe wa Bodi, Watendaji au Mjumbe wa Kamati yeyote.

7.4 Mikopo kwa viongozi

b) SACCOS haitatoa mkopo kwa Mjumbe wa Bodi au Mjumbe wa Kamati yeyote kabla ya kupata idhini kutoka kwa wajumbe wa Bodi.
c) Mjumbe wa Bodi au wa Kamati hatoruhusiwa kuwa miongoni wa wajumbe wa kikao wakati wa kupitisha mkopo wake.

7.4 Mikopo kwa watendaji wa Chama

a) SACCOS itatoa mikopo kwa watendaji ambao ni wanachama tu ikiwa Masharti ya Chama yanatambua watendaji kuwa wanachama husika.
b) SACCOS haitatoa mkopo kwa mtendaji au mtu mwenye mahusiano ya karibu na Chama kwa namna yeyote ile kabla ya kupata idhini kutoka kwa Kamati ya Mikopo.
c) Mikopo ya wajumbe wa Bodi na watendaji wakuu itajadiliwa na Bodi ya Chama.

7.5 Mikopo shirikishi (Loan Participation)

a) SACCOS yenye leseni daraja B kwa kuzingatia Kanuni za SACCOS za Huduma Ndogo za Fedha, inaweza kukopa kutoka SACCOS nyingine au kukopesha SACCOS kwa lengo la kuongeza ukwasi katika Chama.
b) SACCOS yenye leseni daraja B itafata taratibu zote za ukopaji na ukopeshaji kama zilivyoainishwa katika Kanuni za SACCOS za Huduma Ndogo za Fedha za Mwaka 2019 na mikopo inayoombwa na Chama kingine itafanyiwa tathmini na Kamati ya Mikopo na kupelekwa kwenye Bodi ya Chama kwa ajili ya kufanya maamuzi ya mwisho.

c) Iwapo Bodi itaidhinisha mkopo shirikishi, taratibu zote zinazopaswa kuzingatiwa na mkopaji na mkopeshaji zitazingatiwa kwa kuhakikisha panakuwepo na Mkataba wa mkopo husika.

d) **Kwa namna yeyote ile SACCOS haitatoa mkopo kwa upendeleo, kwa viwango tofauti vya riba tofauti na vile anavyotozwa mwanachama mwingine.**

7.6 Urejeshaji wa mikopo

a) Mwanachama atafanya marejesho ya mkopo pamoja na riba kwa kupitia akaunti ya Chama.

b) Mwanachama anaweza kulipa mkopo wake kabla ya muda wa mwisho kufika katika muda wa kazi bila kulipishwa adhabu.

c) Mwanachama atakayeamua kulipa mkopo kabla ya muda hatalipa Riba kwa muda wa mkopo uliobaki, kwa mfano; Mkopo ni wa miaka mitatu (3) akalipa kwa mwaka mmoja Riba ya miaka miwili iliyobaki itafutwa.

7.7 Marejesho ya mikopo

a) Kila mwanachama ana wajibu wa kuhakikisha anafanya marejesho yake kwa mikopo aliyochukua kwenye Chama.

b) Kamati ya Mikopo/Meneja watahusika mara kwa mara kutengeneza taarifa ya hali halisi ya mikopo ya wanachama kila mwezi ili kutoa hali halisi ya mikopo inayohitaji kufatiliwa kwa karibu zaidi.

c) Taarifa zitaonyesha hali halisi ya maendeleo ya mikopo na zitawasilishwa mbele ya Bodi kila baada ya robo mwaka na kuwekwa kwenye mbao za matangazo na sehemu ambazo wanachama wanapatikana.

d) Wadhamaini wa mkopo watatakiwa kuhakikisha mkopaji anarejesha marejesho yake kwa mujibu wa jedwali la marejesho yake.

SEHEMU YA NANE

8.0 UKOKOTOAJI NA UAINISHAJI WA MIKOPO ILIYOCHELEWESHWA CHAMANI.

Chama kitaandaa taarifa za ukokotoaji wa mikopo iliyocheleweshwa kwa kuanzia tarehe ya mwisho ambayo rejesho la mkopo husika lilifanyika mpaka pale malipo yote yatakapokuwa yamekamilika. Mikopo iliyocheleweshwa itakokotolewa kila mwezi na kutolewa taarifa siku ya mwisho wa mwezi ambapo mikopo hiyo itaainishishwa katika makundi yafuatayo:-

Jedwali Na.3 Makundi na Hali ya Ucheleweshaji.

Na.	Makundi ya Uchelewaji	Hali ya Uchelewaji
1.	Mikopo iliyopo kwenye angalizo	Siku 31-90
2.	Mikopo iliyo chini ya Kiwango	Siku 91-180
3.	Mikopo yenye mashaka	Siku 181-365
4.	Mikopo mibaya/Hasara	Zaidi ya siku 365

8.1 Taarifa muhimu zinazopaswa kuainishwa kwa mikopo iliyocheleweshwa

Taarifa ya ucheleweshwaji wa mikopo itajumuisha mambo yafuatayo;

a) Jina la mwanachama, anuani na mawasiliano yake binafsi
b) Tarehe mkopo ulipotolewa
c) Mkopo halisi uliotolewa na bakaa la deni linalodaiwa ambalo halijarejeshwa Chamani
d) Majina ya wadhamini na dhamana ya mkopo iliyowekwa.

SEHEMU YA TISA

9.0 USITISHAJI WA MAPATO TARAJIWA NA MAREKEBISHO YA MKOPO

9.1 Kusitisha mapato tarajiwa kutokana na mikopo iliyocheleweshwa

Chama kitasitisha riba zote tarajiwa ambazo zitakuwa zimekadiriwa kupatikana kwenye mwaka husika kutokana na mikopo iliyocheleweshwa iwapo mkopo uliotolewa hautalipwa kwa siku tisini. Aidha, Chama kitaondoa mapato tarajiwa yanayotokana na mikopo kutoka katika akaunti ya mapato tarajiwa.

9.2 Mapitio ya kufanya marekebisho ya mikopo

IAA SACCOS LTD haitafanya marekebisho ya mkopo zaidi ya mara moja kwa wanachama wake watakaopewa mikopo na kushindwa kurejesha kwa wakati.

a) Mkopo wowote ambao umefanyiwa marekebisho au mabadiliko katika masharti yake ya awali, hautapaswa kuainishwa kama "upo katika daraja zuri" isipokuwa marejesho ya mkopo huo yamefanyika kikamilifu angalau mara nne mfululizo tangu mkopo ulipofanyiwa marekebisho.

b) iwapo mkopo utafanyiwa marejesho kikamilifu mara nne mfululizo, mkopo huo utaainishwa kama mkopo usiocheleweshwa.

c) IAA SACCOS LTD itatoa taarifa ya mikopo yote iliyofanyiwa marekebisho kama taarifa inayojitegemea katika Mizania ya Hesabu ya Chama.

SEHEMU YA KUMI

10.0 MADENI, MATENGO NA USIMAMISHAJI WA MIKOPO KWA MUDA

10. 1 Madeni Mabaya

(a) Madeni mabaya ni yale yatakayokuwa yameshindwa kurejeshwa katika kipindi kinachozidi siku 30 kama ilivyofafanuliwa katika Kanuni ya 40 (1)(2) ya Kanuni za Huduma Ndogo za Fedha (SACCOS) za Mwaka 2019

(b) Madeni mabaya yatafutwa katika mahesabu ya Chama yatakapokuwa yamefikia zaidi ya miezi kumi na mbili (12) kwa kuzingatia Kanuni ya 43 ya Kanuni za SACCOS za Mwaka 2019.

(c) Chama kitaendelea kufuatilia madeni hayo na yakilipwa yataingizwa kama mapato mengineyo kwa kuzingatia taratibu za kihasibu.

10.2 Matengo ya madeni mabaya

Chama kitafanya matengo ya mikopo mibaya kwa kuzingatia Kanuni Na. 40(3) ya kanuni za huduma ndogo za fedha za mwaka 2019.
IAA SACCOS LTD itatenga kiasi toshelevu cha fedha kutoka katika faida yake ya mwaka kwa ajili ya kufidia mikopo mibaya iliyocheleweshwa na wanachama kwa kuzingatia kanuni Na. 40(3) ya Kanuni za Huduma Ndogo za Fedha (SACCOS) za Mwaka 2019
ili kufidia kiasi cha mikopo hiyo mibaya kama inavyoainishwa katika jedwali Na.2

Jedwali Na.2 Matengo ya Mikopo Mibaya.

Na.	Makundi ya Uchelewaji	Hali ya Uchelewaj	Kiasi cha mate ya bakaa kwa uliochelewa)
1.	Mikopo iliyopo kwenye angalizo	Siku 31-90	10
2.	Mikopo iliyo chini ya Kiwango	Siku 91-180	30
3.	Mikopo yenye mashaka	Siku 181-365	50
4.	Mikopo mibaya/Hasara	Zaidi ya siku 365	100

Kiasi cha tengo litakalotengwa kwa ajili ya kufidia mikopo mibaya iliyocheleweshwa kitawekwa kwenye akaunti maalum ya mikopo mibaya.

10.3 Kusimamisha mikopo kwa muda

a) Chama kinaweza kusimamisha utoaji wa mikopo kulingana na mwenendo wa ulipaji wa mikopo hiyo.

b) Ikiwa na Mikopo mingi ambayo ipo mikononi mwa wanachama na haijakusanywa na hivyo kuhatarisha hali ya ukwasi katika Chama "liquidity crisis".

c) Endapo Mrajis wa Vyama vya Ushirika atafanya ukaguzi na kubaini na kujiridhisha kuwa hali halisi ya kifedha ni mbaya.

SEHEMU YA KUMI NA MOJA

11. 0 UKUSANYAJI WA MADENI

Mikopo yote itakayotolewa na Chama kwa wanachama wake itapaswa kulipwa chamani kwa utaratibu uliopangwa na ikiwa utataratibu uliowekwa hautafatwa na wakopaji Chama kitakuwa na jukumu la kufatilia na kuhakikisha madeni yote yanakusanywa.

11.1 Mambo ya kuzingatia kabla ya kuanza ukusanyaji wa madeni

Chama kitaendelea kuhakikisha madeni yote yanakusanywa kwa kuzingatia utaratibu uliowekwa kati ya mkopaji na mkopeshaji na mambo yafuatao yakibainika ufatiliaji wa karibu utahitajika, aidha miongoni mwa mambo hayo ni pamoja na;

a) Malipo ya marejesho ya mwanachama yatakuwa pungufu ya malipo yaliyotakiwa kulipwa kwa mujibu wa masharti ya mkataba uliosainiwa na mwanachama kipindi anachukua mkopo.
b) Endapo malipo ya marejesho ya mwanachama hayatafanyika ndani ya kipindi cha siku thelathini (30) tangu marejesho hayo kutakiwa kufanyika bila kujali kuwa mkopo uliocheleweshwa ni riba au riba na mkopo msingi.
c) Iwapo Jedwali la marejesho ya Mkopo lililopo kwenye fomu ya mikopo halitazingatiwa katika marejesho ya mkopo ya mwanachama.

11.2 Mkataba wa Mkusanya Madeni

Chama kinaweza kuingia mkataba na mkusanya madeni endapo itaonekana mkopaji amechelewesha marejesho na jitihada za chama kufanya ufatiliaji zimeshindwa kuzaa matunda na hatimae kuona umuhimu wa kuweka Mkusanya Madeni.

Aidha Chama kinapaswa kuzingatia mambo yafuatayo kabla ya kuingia Mkataba na Mkusanya Madeni;

a) Kuhakikisha Mkusanya Madeni ana kibali maalum cha kufanya kazi hiyo kutoka mamlaka halali za Serikali.
b) Kujiridhisha mahali na sehemu mtoa huduma anafanyia kazi zake
c) Kuangalia historia ya mtoa huduma
d) Kuhakikisha mtoa huduma analinda haki za mwanachama wakati wa kukusanya madeni

e) Kuhakikisha Mkusanya Madeni anakusanya deni kwa kuzingatia Mkataba na makubaliano yaliyopo kwenye fomu ya mkopo na Mkataba wa mkopo
f) Kuhakikisha mkusanya madeni anatambua vema mali za mkopaji zilizotumika kudhamini mkopo
g) Kufanya tathmini na kujirdhisha kama Kuhakikisha Mkusanya Madeni ana uwezo na vifaa vitakavyomsaidia kufanya kazi hiyo pasipo kungiza Chama gharama
h) Mkataba uainishe haki na wajibu za pande zote na upite kwa mwanasheria kwa ajili ya kulinda haki za pande zote
i) Mkataba wa Mkusanya Madeni na Chama unapitishwa kwa Mrajis ili aone kama Mkataba husika haujaegemea upande mmoja
j) Kuhakikisha taratibu zote zitakazochukuliwa na Mkusanya Madeni, zinalinda haki ya Mwanachama naChama kwa ujumla

SEHEMU YA KUMI NA MBILI

12.0 UFUTAJI WA MIKOPO NA UUZAJI WA DHAMANA

12.1 Hatua za ufutaji wa mikopo

IAA SACCOS LTD itafuta mikopo yake kutoka katika mizania yake endapo:

a) Mkopo utacheleweshwa kurejeshwa kwa zaidi ya siku 365;
b) Chama kimekosa haki kisheria katika dai la mkopo husika;
c) Mkopo utakapoonekana hauwezi kukusanywa;
d) Hakuna uwezekano wa Chama kukusanya mkopo kutokana na hukumu ya mahakama.
e) Dhamana zote zilizodhamini mkopo, zimetathiminiwa na kuuzwa, na mapato yanayotokana na mauzo yameshindwa kufuta mkopo unachodaiwa;
f) Chama hakina uwezo wa kukusanya mkopo au hakuna dhamana au jitihada za kukusanya deni zimeshindikana.
g) Ikiwa Chama kina tengo la mikopo mibaya linalotosha kufuta mkopo

Iwapo mkopo wa mwanachama utafutwa kwenye vitabu vya Chama na kama mwanachama huyo atakuwa hajatangazwa kufilisika, mkopo huo utapaswa kufuatiliwa na kukusanywa kama mikopo mingine.

12.2 Taratibu za Chama kuuza dhamana za mwanachama

Ili kufidia mikopo mibaya chama kinaweza kuuza dhamana za mwanachama. Aidha Kabla chama hakijauza dhamana za mwanachama kitapaswa kuzingatia mambo yafuatayo;

a) Akiba, amana na hisa za hiyari za mwanachama zimechukuliwa katika akaunti ya mwanchama lakini hazijatosheleza kulipa deni husika la mwanchama
b) Wadhamini wamepatiwa taarifa na kushindwa kutoa ushirikiano wa kutosha kuhakikisha deni la mkopaji limelipwa.

c) Ikiwa mwanachama ana dhamana zaidi ya moja dhamana itakayouzwa ni ile tu inayoweza kukidhi deni husika na dhamana zilizobaki zinaweza kurudishwa baada ya kujiridhisha deni husika limelipwa kikamilifu.
d) Chama kitalazimika kurudisha kiasi cha fedha kilichobakia mara baada ya dhamana kuuzwa na kufuta mkopo
e) Chama kinaweza kuuza dhamana za mdhamini baada ya akiba, hisa na dhamana za mkopaji mwenyewe kushindwa kulipia mkopo

14.0 HITIMISHO

Sera hii imetayarishwa na Bodi ya Chama katika kikao uliofanyika Tarehe 31 Mwezi Octoba, Mwaka 2024 Na itaanza kutumika baada ya kuidhinishwa na Mrajis.

Mwenyekiti wa Bodi

____

Katibu wa Chama

____

Mrajis wa Vyama vya Ushirika

____

Tarehe 10/1/2025

Asst. REGISTRAR OF CO-OPERATIVE SOCIETIES
ARUSHA